

Culturele
ANBI

419de concert

Woensdag 15 november 2023

20.00 uur

Rosanne Philippens

viool

Zoltán Fejérvári

piano

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

PROGRAMMA

Clara Schumann (1819–1896)

Uit 'Drei Romanzen', op. 22 (1853)

nr. 1 in Des, *Andante molto*

Franz Schubert (1797–1828)

Sonatine nr. 1 in D, D384, op. 137/1 (1816)

Allegro molto

Andante

Allegro vivace

Maurice Ravel (1875–1937)

Sonate nr. 2 in G, M. 77 (1923–'27)

Allegretto

Blues. Moderato

Perpetuum mobile. Allegro

----- PAUZE -----

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Sonate nr. 9 in A, op. 47, 'Kreutzer' (1802–'3)

Adagio sostenuto - Presto

Andante con variazioni

Presto

Rosanne Philippens is één van Nederlands grootste viooltalenten met inmiddels een internationale carrière. Zij begon op driejarige leeftijd met vioolspelen en studeerde bij o.a. Coosje Wijzenbeek en Vera Beths. In 2009 behaalde zij aan het Koninklijk Conservatorium haar diploma summa cum laude. In hetzelfde jaar won zij het Nationaal Vioolconcours ('Oscar Back') en in 2014 was zij 1ste Prijs-winnaar van het 'International Violinwettbewerb' in Freiburg. Zij treedt op als soliste bij symfonieorkesten, maar is ook zeer actief als kamermusicienne. Rosanne Philippens bespeelt de 'Barrere'-Stradivarius uit 1727. Het samenzijn van musicus, muziek en publiek is essentieel voor haar: '[...] what makes music so essential: that wordless power of expression that brings people together.'

Zoltán Fejérvári studeerde aan de Franz Liszt Muziekacademie te Boedapest bij o.a. Dénes Várjon (de pianist die in onze serie zal optreden in het volgende concert, d.d. 6 december 2023) en in Madrid bij Dmitri Bashkirov. In 2016 ontving hij de Borletti Buitoni Trust Award en in 2017 won hij het Concours Musical International de Montréal. Hij gaf in vele landen solorecitals, en is actief als kamermuzikspeler en solist bij de grote orkesten. Gramophone: 'Fejérvári is een uiterst communicatief kunstenaar, die [...] een meesterlijke beheersing van zijn instrument combineert met een onberispelijke muzikaliteit.'

Clara Schumann, de echtgenote en muze van Robert Schumann, is vooral bekend als een formidabele pianiste. Ze is opgeleid door haar vader, Friedrich Wieck. Het succes van Clara trok ook andere leerlingen aan, waaronder Robert Schumann. Ze leerden elkaar kennen toen zij acht was en Robert achttien.

Ondanks heftig, welhaast tiranniek verzet van Wieck, zijn ze uiteindelijk getrouwd, na via de rechter toestemming van Wieck afgedwongen te hebben.

Clara heeft daarnaast van jongs af aan gecomponeerd en een en ander ook gepubliceerd, ondanks de tijdgeest die ze tegen had. Zo schreef ze zelf over haar geslaagde pianotrio op. 17: 'Natuurlijk is en blijft het het werk van een vrouw waarbij het ... aan kracht en hier en daar aan inventiviteit ontbreekt.' Mogelijk dat deze negatieve kijk op vrouwelijke componisten, niet alleen van haarzelf maar zeker ook van haar omgeving, bijgedragen heeft aan haar besluit te stoppen met componeren na de dood van Robert in 1856.

De Romances, op. 22 uit 1853 behoren tot de laatste werken die ze geschreven heeft. De karaktervolheid en de schoonheid maken duidelijk dat haar werk ten onrechte onderbelicht is gebleven.

Franz Schubert was een goede violist en pianist, een briljante componist, en gedurende vele jaren een schoolmeester. Later is het hem gelukkig wel gelukt zich aan het componeren te wijden.

Een klein deel van zijn werken is bij leven uitgevoerd en/of uitgegeven, maar zelf heeft hij slechts één keer, gelukkig met succes, een openbaar concert gegeven: een paar maanden voor hij op zijn 31ste overleed, waarschijnlijk aan tyfus (niet syfilis, zoals nog vaak gezegd wordt). Gedurende zijn leven was zijn muziek geliefd in de kleine kring die er bekend mee was. Pas na zijn dood veranderde dat, dankzij o.a. Mendelssohn, Schumann, Liszt en Brahms.

Schubert was een groot bewonderaar van Beethoven en heeft hem in 1822 leren kennen, maar dat heeft hem niet veel opgeleverd ondanks dat er goede redenen

is aan te nemen dat Beethoven over Schubert zei dat hij een genie was.

Het werk dat vanavond gespeeld wordt staat bekend als 'sonatine', strikt genomen een *kleine* sonate, maar vaak geïnterpreteerd als een *eenvoudige* sonate. Dat is niet hoe Schubert het zag: hij schreef 'sonate' op zijn manuscript. Het is een keus van de uitgever Diabelli die het werk postuum als sonatine uitgegeven heeft. Hij zal wel ingeschat hebben dat de marktwaarde van de eerste drie sonates, uitgegeven als op. 137, toe zou nemen als hij deze als sonatines uit zou geven.

Hoe dan ook: het zou een vergissing zijn om de sonatines als minderwaardig te beschouwen.

Maurice Ravel was uiterst kritisch op zichzelf. Wat hij niet zelf gepubliceerd heeft, is bijna zonder uitzondering door hem vernietigd. In het geval van de vioolsonates is dat een interessant gegeven: de eerste vioolsonate is namelijk pas na zijn dood ontdekt, en is daarmee een van de zeldzame uitzonderingen. De tweede sonate, die vanavond wordt gespeeld, werd en wordt dan ook vaak eenvoudig aangeduid als 'de vioolsonate'.

Het is, zoals vaak bij Ravel, een kleurrijk en inventief werk. Het opvallendst is natuurlijk het tweede deel: *Blues*, wat (inderdaad) een verwijzing naar de gelijknamige Amerikaanse muziekstijl is.

Ravel was een liefhebber van jazz, raakte midden jaren twintig in Parijs bekend met de blues toen de band van W. C. Handy daar speelde, en hij heeft die stijl verwerkt in dit deel. In het jaar na de publicatie van deze sonate ging hij naar Amerika voor een grote en succesvolle tournee, wat hem de kans gaf veel meer jazz te horen. Jazz invloeden zijn ook in vele andere werken te vinden,

niet alleen van Ravel, maar eveneens van (o.a. Franse) tijdgenoten en latere componisten.

Ludwig van Beethoven schreef zijn negende vioolsonate in een periode waarin vele meesterwerken in korte tijd ontstonden. Het is oorspronkelijk opgedragen aan de in 1778 in Polen geboren Brits-West-Indische violist George Augustus Polgreen Bridgetower met de opdracht 'Sonata mulattica composta per il mulatto Brischdauer [Bridgetower], gran pazzo e compositore mulattico' (Mulatsonate gecomponeerd voor de mulat Brischdauer, de grote gekke mulatcomponist).

Naar verluidt beschouwde Bridgetower het stuk als nagenoeg onspeelbaar. Hij heeft het met Beethoven aan de piano in première gebracht, maar daarbij geen gelegenheid gehad het van te voren te bekijken, laat staan te repeteren, en dat heeft wellicht zijn beeld wat gekleurd.

Het verhaal wil dat Bridgetower een vriendin van Beethoven beledigde toen de heren na afloop aan het drinken waren. Beethoven was woedend en droeg het stuk op aan een ander: Rodolphe Kreutzer, toentertijd beschouwd als de beste violist.

Helaas, Kreutzer hield niet van Beethoven's muziek en al helemaal niet van deze sonate. Hij heeft het werk nooit gespeeld.

420ste Concert

Woensdag 6 december 2023, 20.00 uur

Dénes Várjon (piano)

Beethoven, Bartók, Liszt, Chopin

programmatoelichtingen en recensies:
www.kamermuziek-deventer.nl